

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Majelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.		FŐSZERKESZTŐK:		SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:	
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		Dr Gyarmathy Dezső, főlektor.	Dr Hinléder Fels Ernő, orsz. képviselő.	Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.	
Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.		Dr Kállay Tamás, orsz. képviselő.	Dr Pál Ernő, ügyvéd.	Dr Viola Sándor, ügyvéd.	Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.
Telefon	Egy példány 10 fillér.	SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.		M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.	

Dinasztia és nemzet.

IV.

(Folytatás.)

Elérkeztem a legkényesebb részhez. Történetirói, vagyis jobban mondva a krónikás objektív szemüvegén keresztül kell megírnom a dinasztianak viszonyát a legújabb időkben a nemzethez. Az uralkodó személye a törvények szerint „szent és sérthetetlen”. Nem is akarom én az ő személyét sérteni, csak igazságos kritikát akarok mondani a korról, melyben élt és él, s azokról az emberekről, kik körülveszik, mint az izzó fényes ivlámpát az esti pillék és ronda rovarok. Lehet valaki loyális, a magyar nemzet mindig az volt, azt bizonyítani se kell, de kritikát mondani jogában áll bárkinek, aki a dolgok folyását ismeri, vagy másokkal ismertetni akarja. Téved az, aki azt hiszi, hogy Magyarországon szűnő félben lenne a loyális, s talán lábra kapna az antidinasztikus áramlat köztársasági párt alakjában. Nem. Erről nincs szó. A magyar nemzet loyálisát, hűségét nem tántorította el a multnak sok keserves tapasztalata, s láttuk, hogy a dinasztianak legcsekélyebb engedménye bármikor viharos lázt és örömet okozott a nemzet nagy rétegeiben. Hisz I. Ferdinánd óta a Habsburg dinasztia tagjai talán nem lettek volna mind abszolutisztikus hajlamuk, ha egyrészt gyengeségük-nél fogva, másrészt hatalmuk megcsorbitásától való féltükben gonosz tanácsosaiktól magukat irányítani nem engedték volna. A magyarellen befolyás okozta azokat a sajnálatos eseményeket, sőt vérontásokat is, melyekben a történelem tanúsága szerint bőven volt részünk. Mielőtt azonban a jelen helyzetre rátérnék, melynek eredete a századokban megrögzött copfban rejlik, foglalkozom röviden azzal az idővel, mikor a vérbosszu aratta diadalát, s a hatalom kéjjel fürdött az ártatlanok kiömlő vérében.

Az osztrák kamarilla mindig kapott lélek nélküli, emberbőrbe bújtatott állatokat, kik a legelképzhetetlenebb kegyetlenségre képesek voltak. Ilyen volt Haynau, a bresciai hűné. Páratlan kegyetlenséggel végeztetett ki ártatlanokat és börtönözötte be azokat, kik csak a legkisebb gyanu alatt álltak, hogy a 48-as mozgalom részesei voltak. A leggyalázatosabb tette volt az 1849. október 6-iki aradi kivégzés, mely a történelem legszomorubb lapjait képezi. Haynau-nak míg szabad keze volt, dühön-

gött kedve szerint. De ez még mind nem volt elég, az 50-es évek örökké emlékezetes napok maradtak történelmünkben, mivel alkotmányunkat teljesen megsemmisítették, nyelvünket eltiporni akarták. Ezernyi ezer cseh, szláv és német beamter özönlötte el az országot, s ezek az ugynevezett „Bach-huszárok” nem ismertek se Istent, se törvényt, kiméletlenül letaroltak mindent, amit még lehetett. A nemzet jobbjai, Kossuth Lajos és hivei a külföldön tartózkodtak, s fájó szívvel gondoltak elnyomott hazájukra.

Ferenc József osztrák császár oly fiatal ember volt még, hogy nem látta be szükségességét annak, hogy itt egy gyökeres rendszerváltozás segíthetne a felfordult állapotokon. Albrecht főherceg vezette a kormány ügyeket és se ő, se a hatalom többi fejei nem akartak még hallani sem alkotmányról. Azonban az emberi sorsot intéző nemezis nem hagyta, hogy mi sokáig szenvedjünk. Az európai nagyhatalmak gyűlölettel viseltettek Ausztria iránt, különösen Oroszország, mely oly dőre volt, hogy 1849-ben segítséget nyújtott egy szabadságszerető nemzet leigázására. Gortschakoff kancellár legjobban kifejezte gyűlöletét Ausztria ellen e kevés szóval: „Oroszország nem duzzog, hanem erőt gyűjt, erőt Ausztria ellen, mely hálátlansága által a világot bámulatra ejtette”. Amit az orosz kancellár tapasztalt, azt mi magyarok 1527. óta tapasztaljuk. A hála ismeretlen fogalom Ausztriánál. Mikor Ausztria feje fölött összetörtörnyosultak a vészes felhők, akkor a kormányt irányító bécsi hatalom II. Ferenc osztrák császár (kit tévedésből írnak I. Ferenc Józsefnek) 1857-ben körutazásra indította Magyarországon, s a börtönök ajtai ekkor sokak előtt megnyitáltak, de a várva-várt béke még sem jött létre.

1859-ben az osztrák sereg Montebellónál (május 20.), Magentánál (június 4.) és Solferinónál (június 24.) nagy vereséget szenvedett. Mindezek súlyosan érintették Ausztriát. Eközben Kossuth Lajos sűrűn érintkezett Napoleon császárral, ki megígérte, hogy Magyarország felszabadítására gondja leend. De a büszke császár hamar megfeledkezett mindenről, a villafrancai béke után Párisba ment, hol ünnepeltette magát. Bizony csunyan becsapta Napoleon császár Kossuth Lajost, sőt rút kelepécét is állított fel. Avval hiteltette a külföldön élő magyarokat, hogy hajlandó szabadságunk ügyét segíteni, ha a

nemzet bizonyosságát adja annak, hogy Ausztriával semmi szín alatt ki nem békül. Tegyük fel, hogy lépementek volna Kossuthék, szomorubb vége lett volna e másodszori önvédelmi harenak, mint az 1848-iknak. Nem azért, mintha a nemzet nagyon örvendett volna az Ausztriával való közösségnek, de szomorubb vége lett volna azért, mivel a nemzet teljesen készületlenül állt, sőt sokan belefásultak az abszolút rendszerbe.

Mikor Schmerling az 1861. februári alkotmányt kidolgozta, arra akarta kényszeríteni Magyarországot, hogy olvadjon bele az öszszbirodalomba s képviselőit küldje a Reichsrathba. Deák Ferenc ekkor a nemzet többségétől támogatva, két feliratban fejezte ki tiltakozását az ország alkotmányának elkobzása ellen. De a bécsi kormány visszatartotta a követelést s katonai kormányzóvá Pálffy Móríc tábornokot nevezte ki, megszüntette a megyegyűléseket, a sajtószabadságot megszorította. Mindezen szigorú és alkotmánytörő intézkedések nem törték meg a nemzetet. Deák Ferenc és Andrássy Gyula gróf folytton azon dolgoztak, hogy mint lehetne a békés kiegyezést létrehozni. Deák Ferenc 1865-ben a „Pesti Napló”-ban megírta híres husvétii cikkét, mire Schmerling megbukott, s az uralkodó 1865-ben december 15-én országgyűlést hívott egybe.

Azonban egyéb nem történt, a béke még csak in spe lebegett. S talán hosszú időbe telt volna, míg a kiegyezés létre jön, ha Bismarck ki nem tűzi célul a német egységet. Ez siettetett ügyünket. Ausztria a poroszszal háboruba keveredett, s eljutott Königrätzig, ahol csufos vereséget szenvedett. Ezután a kimerült hatalmi erő mindenáron alkudozni akart a nemzettel, mert kezdték belátni, hogy míg az alkotmányosság mezején mozgott a dinasztia, mindannyiszor a magyar fegyverek megvédték a trónt, de az abszolutizmus idején a nemzet egy cseppet sem lelkesedett. Végre Deák Ferencnek sikerült 1867-ben a kiegyezést megcsinálni Ausztriával. Deák csupa szerénységből a miniszterelnökséget el nem fogadta, hanem helyébe Andrássy Gyula grófot ajánlotta. Tehát alkotmányt kapott a nemzet, habár akkor többet is vivhatott volna ki, megelégedett az 1867. XII. t.-cikkkel. Az osztrák császár pedig magát megkoronáztatta és ő a magyar királyok közt II. Ferenc nevet viseli. Engedelmet kérek, ha az olvasó ezen

megütődik, vagy csodálkozik. Mi dupla nevű uralkodót nem címezhetünk úgy, amint ő nevével herceg korában viselte. Mihelyt uralkodóvá válik, az első nevével kell használnia. Hisz királyunk is Ferenc napját ünnepli, nem Józsefet, tehát ő nem Ferenc József, mint uralkodó, hanem csak Ferenc, e néven pedig második. Eklatáns példa rá mostanában, mikor József főherceg meghalt, fia József Ágost az apja halála után szintén felvette az egyszerűbb József főherceg nevet. Tehát ne nevezzük uralkodónkat I. Ferenc Józsefnek, hanem II. Ferencnek. Különben is e címzés nem von le semmit az értékéből, csak történetjogi szempontból helyes. Róbert Károly se volt I. Róbert, hanem I. Károly, Durazzo Károly pedig II. s így tovább.

A kiegyezés után a kifáradt nemzet a béke jegyében elégedett lön. Különösen nagy örömet keltett a m. kir. honvédség megalkotása. Ez az egyedüli remény, mely nagy horderejű és a jövőnkre nézve nagyon kiható volt. De téved az, aki azt hiszi, hogy a kiegyezésnek nem voltak hézagai. Azt rögtön talán az alkotók se vették észre, de a gyakorlat folyamán s napjainkban nagyon észrevehető volt, hogy a kiegyezési törvény sok kívánni valót hagy hátra. Itt van p. o. a horvát-szlavonországi kiegyezés, az 1868-iki fehér lap, mely a legszeleesebb körü autonómiát biztosítja a horvátoknak, valamint birtokukba hagyta a tengerpartot, s három megyét ajándékozott nekik. Látjuk, hogy e nagylelkűségünket Horvátország miként jutalmazza meg, gyűlölnék minket, nyelvünket sértik, s sajtójukban gyaláznak. Horvátországot így nem lehet megnyerni a magyar állameszmének s bizony talán évszázadok fognak elmúlni, míg más alakulás folytán a horvát-magyar „testvériség” valójában megtestesül.

A kiegyezés épületéből, melyet mint Deák mondta azért rakott le, hogy lehessen rá tovább építeni, a miniszterelnökök Tisza Kálmántól kezdve, mindnyájan kivettek egy néhány tégladarabot. Ilyen tégladarabok voltak, hogy csak néhányat említsék, mert hisz a jelenkor élő emberei ugyis ismerik közvetlenül a viszonyokat — a következők: Bosznia véres okkupációja, Hentzi sirjának megkoszorúzása (Janszky-ügy), a haditerheknek jogtalan emelése, a védőerőtörvény 14. és 25. §-ai, (az előbbi megakadályozta Andrássy Gyula gróf, hogy nem vált törvény

erőre, mely ugyanis kivette volna a nemzet kezéből azt a jogot, hogy az országgyűlés megkérdetessék az évi hadijutalék (ujoncok) megállapítására nézve, míg az utóbbi, a 25. §., az önkénteseket arra kötelezte, hogy német nyelven tegyék le a tiszti vizsgát s ha elbuknak, még egy évet utána kell szolgálniuk. A magyar nyelv jogainak s a közösségnek a külföldön való háttérbe szorítása, a katonai hatalomnak újabb felülkerekedése.

(Vége köv.) K. Mártonffy Imre.

A belügyér megsemmisítette Udvarhelyvármegye határozatát. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága augusztus 17-én hozta meg a törvényellenes kormányval szemben kifejtett ellenállásra vonatkozó határozatát és a serény kormány már is megküldötte megsemmisítő 89,547—1905. számú rendeletét. Ezen rendeletből megtudjuk első sorban, hogy — Kristóffy szerint — a nemzet jogait, az adó és ujoncmegtágadást csak akkor veheti igénybe, ha az *ténylegesen adóbehajtásra és tényleges ujoncállításra vonatkozik*, holott a kormány nem a közadók behajtását rendelte el, hanem azok beszüntetését. De a kormány fentartja jogát arra vonatkozólag, hogy az önként befizetett adókat elfogadja és az így az adózók által befizetett, de a hivatalnok által be nem terjesztett adóért a mulasztást követő előjáró ellenfelegyelmileg járjon el. Ugyanígy jár el az önként jelentkező ujoncok felvételét előkészítő belépési bizonyítvány kiállítását, a hivatalos iratoknak a katonai parancsnokságok részére való kiadatását illetőleg is. egyszóval a végrehajtást megtagadó tisztviselővel szemben. A kormány fenyegetőzik tehát ép úgy, mint más törvényhatóságokkal szemben. De megtudjuk a leiratból legfőképp azt, hogy meggyenkben is akadott egy ember, ki a közvélemény ellenére a törvényhatóság egyhangú határozatát megfelelőbbézte. Megfelelőbbézte Hollaki főispán aug. 21-én 57. sz. a. Mily áldásos szerencse, hogy nem közölünk való. Kivel a megye lakossága nem is rokonszenvezett soha egy fél perccel sem. De legnagyobb szerencse, hogy megtéve utolsó kötelességét, méltó kormányra felment és így elmegy, mert annyi határozottság vele nem született, hogy önként menjen.

A politikai helyzetről.

II. Vilmos német császár és a magyar vezényszó.

Az ischli tanácskozás, a kormány fenyegetése, a kormánynak a szociáldemokratákkal való társulása ez idő szerint eltörpül egy volt ausztriai miniszter és jelenleg is mervadó politikusi levele mellett, melyet az E-snek a függ. párt legrégibb és legtekintélyesebb lapjának irt. A magyar nemzet II. Vilmosnak Budapesten 1897-ben mondott pohárköszöntője után igen sok ideig azon hitben volt, hogy Vilmos császár a nemzetnek meleg barátja. E képződésből sokat engedünk, volt alkalmam erről is megemlékezni a Zeysig-ügyből kifolyólag. De ez említett levél, — melyet törekszem kivonatossan ösmertetni — válságunkat olyan oldalról ösmerteti, mely minden esetre

meglepő hatása, feltűnést keltő és kitűnő érveivel meggyőz bennünket a közel napokban tett állításaink alaposágáról. A levél szerint Ausztria nem ellensége Magyarországnak. Nem Ausztria az, akinek annyira szíven fekszik a német vezényszó, hisz Ausztriában ma már a szláv és olasz nemzetiségek tulsúlyban vannak s ezek edes keveset törődnek azzal, hogy a magyar katonát magyarul vezénylik-e. Sőt örülnének, ha a németiség hegemoniáját a magyaroknak sikerülne megtörniök, mert ez a szlávtság felszabadulását jelentené. Bécsi kamarilla nincs. Pitreich, Beck kénytelen-kelletlen a magyar állásponton vannak, ők békét ajánlottak az uralkodónak, mert nézetük szerint is a Monarchia hadseregének tekintélye kockán forog, ha ez a válság elhúzódik. Beck szerint is, ki pedig a magyarnak nem éppen barátja, sokkal fontosabb a dinasztia nézve, ha korlátlanul rendelkezhetik a hadsereggel, mint az, hogy minő nyelven vezénylik.

A magyar vezényszónak nem Beck és Pitreich a legnagyobb ellensége, hanem II. Vilmos császár. És Ferenc József azért nem adja meg a magyar vezényszót, mert II. Vilmos császár ezt a szó teljes értelmében megtiltotta. Magyarország sorsát már tíz év óta Berlinben intézik. Nem arra kell törekedniök a magyaroknak, hogy a Hohenzollernekkel kacérkodjanak, hanem ellenkezőleg arra, hogy egészen kivájanak a német szövetségből. Valamikor rége, mikor orosz támadás fenyegetett, jó szolgálatot tett, de az idők változtak. Ausztria-Magyarországra nézve a hármas szövetség tisztán védelmi szövetség, II. Vilmos császárra nézve azonban agresszív szövetség. A magyarok mindig abban a naiv hitben éltek, hogy ez a szövetség az európai egyensúly biztosítója, de II. Vilmos csak azért ragaszkodik hozzá, mert tudja, hogy ezzel a német hegemoniát biztosítja Európa közepén. Ausztria-Magyarországnak nincs külpolitikája, mert az a politika, melyet Goluchovszky csinál, II. Vilmos császáré, hogy Goluchovszky külügyminiszter azoknak az expozéknak kefelevonatait, melyet minden évben a delegációban elmond, hetekkel előbb már elküldi Berlinbe, a birodalmi kancellárnak, honnan törlekkel, javításokkal és módosításokkal érkezik vissza s Goluchovszky ezt a Berlinben átkorrigált expozé mondja el a delegátusoknak.

Ezután ez a rendkívüli érdekes levél bebizonyítja, hogy miként lettek a Balkánon az Ausztria-Magyarország érdekei a Németország érdekeinek kiszolgáltatva. És miként lett III. Viktor Emanuel trónra lépése után az olasz nemzet a hármas szövetségbe újlag bevonva, Ausztria-Magyarország érdekeinek csorbítása árán. Egy szóval Goluchovszky nagy német politikát csinál minden vonalon, mert II. Vilmos így akarja, s ezért ellensége a magyar nemzeti követeléseknek is, mert II. Vilmos császár az.

II. Vilmos császár, a volt magyar barát, most ellensége a magyarnak, mert attól fél, hogy az esetben, ha a magyarok megtűrnék a saját országukban a német uralmat, akkor

a német hegemonia Ausztriában önmagától összeomlanék. Ha pedig Ausztriában a szlávok vennék át a vezető szerepet, akkor Németország hermetice el volna zárva a Balkántól, sőt elveszítene minden befolyását Kelet-Európában. Viszont Nyugaton Angliával és Franciaországgal szemben nem tudná fölvenni a versenyt, s teljesen izolálva volna Európában úgy politikailag, mint kereskedelmileg.

Nehogy ez az állapot bekövetkezhessen, II. Vilmos császár minden lehetőt elkövet arra, hogy Magyarország pozícióját a monarchiában úgy politikai, mint gazdasági téren gyengítse. A német vámtarifa is első sorban Magyarország ellen készült. Magyarország ellenállási erejét legsebezhetőbb részén, mezőgazdaságán akarta meggyengíteni. Goluchovszky pedig a magyar delegátusokat, a magyar kormány útján utasította, hogy minden német követelésbe egyezzenek bele.

Igy készült a nagy német politika szolgálatában, kereskedelmi szerződésünk, melyet most épen II. Vilmos császár parancsára erőszakkal is életbe akar leptetni Goluchovszky, be sem várva a magyar parlament határozatát.

Végül ez a levélfigyelmeztet: Itt volna az ideje, hogy a magyar nemzet a hármas szövetségből kiábránduljon. Mert ez a szövetség és ez a lelkesedés egészen kiszolgáltatja a magyarságot legnagyobb ellenségének, II. Vilmos német császárnak.

Eddig szót a politikai helyzetet alapjában ösmerő, érdekfeszítő levél es meggyőz minket mindenek felett arról, hogy két ország szoros kapcsolata, mindig a gyengébbnek van ártalmára, mert a társ Ausztria rövidlátó vezetői soha sem késnek Magyarországot hibáit felhasználva, azt idegen érdekeknek kiszolgáltatni, saját mulólagos előnyükért. Meggyőz minket arról, hogy a most folyó nemzeti küzdelemben legkisebb engedésünk, a nemzet leverése volna. Tehát meg kell tegyen a nemzet mindent nemzeti követeléseink érvényesítése végett, hogy e nemzet szabad és független legyen. Meggyőz minket arról, hogy eddigi politikánk a megsemmisülés útjára vezet. Fel kell venni az élet-halál harcot, így megleszünk mentve a gyalázatos sorvasztó haláltól, mert vagy dicsőn mulunk ki a nemzetek sorából, vagy visszahívjuk a mohácsi veszteséget megelőző szép kort, mikor a magyar nemzet nagy, hatalmas volt barátai előtt és rettegelt ellenségeinél.

Az abszolutizmus felé.

A míg Ausztria külügyminisztere a Németország politikai és gazdasági érdekeit szolgálja Magyarország rovására, addig hazánkban törvénytelen bár, de tényleges miniszterek kézzel lábbal dolgoznak, a törvénynek sárba tiprásával és abszolutizmus behozatalával, a koronás magyar király tekintélyét lejáratni. A kormány mindent elkövet pénzforráshoz jutni, hogy a törvényhatóságok passzív rezisztenciáját megtörje. Meg fogja vonni a megyéknek adott állami dotációt. Hir szerint már októberben nem fog utalványozni, sőt nem fogja tűrni, hogy a megyék bármely ci-

men is gyűjtést rendezzenek. A miniszteriumból a megyék élére adminisztrátorokat fog kinevezni. Mi pedig, a többi vármegyékhez hasonlólag, nem ügyelve a kormány erőlködésére, gyűjtjük a pénzt, hogy a megvont dotációt kipótoljuk és megteszünk minden készületet a kormánybiztosok fogadására. Fogadjuk őket *magas* kitüntetéssel, mint a hogy szokta fogadni jogaiban megsértett, önértetes nemzet — a hazaárulókat.

JEGYZETEK.

Vasuti állomás — telefon nélkül.

Ilyen is csak nálunk lehetséges, a hol az idő — úgy látszik — nem pénz. Egy magán embernek nélkülözhetetlen a telefon, de a vasuti állomás — az már más. Ott nem egyesek, hanem az egész közönség — nélkülözheti a telefont . . .

A vasuti társaság közérdekből meglehetné, hogy a központtól oly távol eső állomásra bevezetné a telefont.

Csak nem várja be azt, amíg *mi is táncigalmakat rendezünk* a vasuti állomáshoz bevezetendő telefon-alap javára, épen úgy, mint a kiscsillagfalviak a 7-es számú örháznál létesítendő megállóhelyre . . .

Elvégre immár ott is megállhatna a vonat, hiszen a nagygalambfalvi állomáson töltött időből bőven kijut mindenféle. Sőt talán azokat az unalmas megállásokat rövidíteni is lehetne. A gyorsvonattal érkezők megöszülnek, míg Székelyudvarhelyre, mint legeslegvégű állomásra beérkeznek.

* **Húsdragaság.** A »Kakas Márton« a legjobb erőművészeknek a budapesti mészárosokat tartja, mert ők tudják legelőbbször és legmagasabba *fölemelni a kilókat*. Azonban, ha Székelyudvarhelyre jönne, elszégyelné magát még a »legjobb erőművész« hireben álló budapesti mészáros is. Le- (akarom mondani *fel-*) főzik a mieink a leghiresebbeket is. A közmondások gyűjteményéből szintén kitérőtünk azt, hogy: Olcsó husnak hig a leve, mert az a bizonyos olcsó hus, nálunk sem létezik.

Az inség-ügyi bizottságban szó volt holmi szabályrendelet megállapításáról. Az alispán ur is utasított valamely védelmi eszköz előteremtésére. Eddig azonban semmi sem történt . . . Vajjon miért? Hiszen a hus ára folyton emelkedik. A héten ismét 8 fillérrel emelték fel jó erőben levő mészárosaink. S azt hangoztatják, hogy ők még bírják följebb is emelni: csak aztán legyen, aki elérje — pénzzel . . .

Ezek után már csakugyan ténnyé válik az elől idézett lapjellemező vicce, hogy:

—: Vacsorázott már kolléga?

—: Oh igen. Már többizben is. Tavaly egyszer pláne — melegeit.

* **Zeneiskola.** Székelyudvarhely, Magyarországnek, de főleg a Székelyföldnek miniatúr Athéne, szellemi gócpontja. A tudományok csarnokai egymást érik s e részben vajmi kevés kívánni valónk lehet. Am azért egy zeneiskolára szükségünk volna, ahol a különböző hangszerek elméleti és gyakorlati kezelését s az éneket gyermekeink lehető olcsó

TANKÖNYVEK, TANESZTEREK és mindennemű iskolai cikkek
 KÖNYV- és taneszkerezéskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 15 (a Budapest-szálloda mellett). Ugyanott mindennemű iskolakönyvek a legjobban és olcsón köthetnek be.
 BETEGH PÁL ÉS TÁRSÁ

tandijak mellett elsajátítsák. Könnyebben szervezni sehol sem lehetne egy ilyen iskolát, mint nálunk.

A három középiskola már egy magában képes zene- és énektanárt fizetni. Míg a polgári és az elemi iskolák is fizethetnének egy másodikat.

Ez alkalommal nem kívánunk a részletekkel foglalkozni. Csúpan az eszmét vetettük fel. Hátha lesznek pártolói!

KÜLÖNFÉLÉK.

Eskü az alkotmányra.

Inkább meghalunk,
de nem tágitunk!

E nagy jelentőségű szavakat, a magyar képviselőház kiváló elnöke, Justh Gyula mondotta Battonyán a tiszteletére rendezett ünnepen, mely a tervezetnél is fényesebb formában folyt le s politikailag valósággal országos jelentőségét nyert. Az ünnep kimagasló pontja Justh Gyulának, majd Kossuth Ferencnek a beszéde volt, aki megeskütette a jelenlevőket, hogy alkotmányunkat minden áron megvédelmezzük. Gyönyörű jelenet volt, mikor Kossuth szavára felállott Justh Gyula és ujjait esküre emelte. Peldáját követte az egész ünneplő közönség.

A nagyszabású ünneplésről a következőkben számolunk be:

A megérkezés.

A képviselőház elnökének ünnepelésére Battonyára érkezett Kossuth Ferenc is, Barabás Béla, Tóth János, Rákosi Viktor, Egry Béla, Berec Ábel, Madarász Imre, Papp Elek, Pap Zoltán, Kelemen Samu, Varga Károly, Szappanos István, Endrey Gyula, Nagy Sándor, Veress József, Somogyi Aladár, Ráth Endre és Fábray Károly képviselők társaságában. A képviselők szombat délután érkeztek Aradra, onnan kocsin mentek Szent-tornyára, Justh Gyula birtokára s szintén kocsin érkeztek Justh Gyulával együtt Battonyára. Justhot és a képviselőket bandériummal és zene-szóval fogadták.

Lakoma.

Este 8 órakor a nagyvendéglőben lakoma volt, amelyen mintegy négyszázan vettek részt, ott volt a megye társadalmának színe-javá. Az első pohárköszöntőt Nagy Lajos képviselő mondotta Justh Gyulára.

Inkább meghalunk,
de nem tágitunk.

Justh Gyula beszédében azt fejtette, hogy a képviselőház elnöki székebe nem fog vinni politikát s hogy meg fogja védeni a tanácskozás szabadságát minden támadás ellen, akár felülről jön a támadás, akár alulról, mert aki megtámadja a tanácskozás szabadságát, az a nemzet életét támadja meg. A januári választáson ítélte a nemzet, melynek ítéletét provokálták s ma még sem a nemzet akarata kormányoz, hanem egy oly minisztérium, amelynek már bemutatkozásakor bizalmatlanságot szavaztak. Azt mondják, hogy a koalíció nem akar kormányt vállalni. Ez félig igaz, félig nem. Nem akar a koalíció kormányt vállalni abban az esetben, — ha elveit nem juttatja érvényre, de mihelyt elveit megvalósíthatja, kész kormányt alakítani. Politikai életünk

a multban meg volt mételezve, sohasem a nemzet akarata érvényesült, hanem csak Bécs akarata. Pedig nem a hatalomhoz, hanem az elvekhez kell ragaszkodni. Ha a koalíció kormányalkotására nem vállalkozik elveinek megvalósítása nélkül, akkor ezért nem kárhozzatni, hanem dicsérni kell. A mai kormányt, melynek az lett volna a feladata, hogy differenciák kiegyenlítésére szorítkozzék, rendkívül nehéz volt megalakítani; *negyvenketten* utasították vissza a miniszteri tárcát, — *csak ez a szemét nép vállalkozott a kormányzásra*, ugymond Justh Gyula. Ezek a miniszterek a nemzet és a korona között még jobban kiélelték az elvárásokat s hosszú időre berendezkednek; — semmi remény sincs arra, hogy a hatalmat ki akarnák engedni a kezükből. Nehány hónappal ezelőtt az általános titkos választást még *merénytelenek* tartották a nemzet ellen, most pedig ígéri az általános titkos választási jogot, — de persze nem valósítják meg, hanem csak *meghasonlást* akarnak előidézni a nemzetben. Ez hagyományos osztrák politika. A nemzeti akarat letörése a kormány célja, mi pedig ezzel szemben azt mondjuk, hogy *mi inkább meghalunk, de nem tágitunk*. Éljen a szabad Magyarország!

Eskü az alkotmányra.

Kossuth Ferenc a többek közt a következőket mondotta:

— Én örömmel látom azt a politikai érettséget, amelynek tanujelét adta Magyarország akkor, midőn a függetlenségi pártnak többséget adott. Meg vagyok győződve arról, hogy ha új választásokra kerülne a sor, a függetlenségi párt abszolút többségbe kerülne. Ez a legnagyobb politikai érettség jele. Hogy van az, hogy férfiak, akik egész életükben 67-esek voltak, most egyszerre függetlenségi pártiak lettek? Talán a hatalom vonzza őket? Hiszen látják, hogy a függetlenségi párt nem lelkesedik a hatalomért, sőt egy más dolgot is lát és ezt aláhuzom, hogy a függetlenségi pártot annyi önzetlenség, annyi mérséklet vezérli, hogy még elvei között is megválogatja azt, amit az élő törvények szerint ma meg lehetne valósítani. Magát a függetlenségi pártot nem a hatalomnak bírásai vágya vonzza, hanem a politikai érettség, amely Magyarországnak szerencséje volt, amely Magyarországot képessé tette arra, hogy száz halál és ezer veszély közt is ezt az édes magyar hazát megtartsa számára, mint ahogy esküszünk, hogy meg fogja tartani a jövő nemzedék számára. (Óriási éljenzés és taps. Justh Gyula feláll és két ujját föl-tartva esküszik.)

Erre az egész társaság szintén feláll s hangosan ismétli:

Esküszünk!

— **A függetlenségi-párt.** Már 182 tagja van a függetlenségi és 48-as pártnak és nem lehetetlen, hogy szeptember 15-ig eléri az abszolút többséget. Hiába kísérleteznének most már a 67-es alapon álló pártok szövetségével a 48-as párt elveinek diadalra jutását megakadályozni nem lehet, mert kitörülhetetlenül átjárta az egész nemzetet az a tudat, hogy boldogulásának, jövőjének az alapja, csakis a teljes függetlenség lehet.

Meg kell és most már meg is lehet szerezni a többséget a függetlenségi-pártnak, amely az általános választásokon egész sereg kerületet ajándékozott a 67-es alapon álló pártoknak. Ezen kerületek 48-as választóinak erkölcsi kötelessége most talpra állani és követelni, hogy az illető képviselők haladéktalanul lépjenek be a függetlenségi és 48-as pártba.

— **Gróf Mikó Imre emléke.** Kovásznáról jelentik, hogy gróf Mikó Imre születésének századik fordulóján nagy ünnepiességgel leplezték le Zabolán a Mikes-kastélyban a sepsiszentgyörgyi Mikó-kollégium által elhelyezett emléktáblát. A kollégium tanári kara és ifjusága Zabolára jött, ahol Földes György lelkes fogadta a vendégeket. Bodor János zágoni lelkész szép emlékbeszédet mondott, mire Szabó Jenő kezdővársarhelyi pap szavalt. Az akadémia részéről Marfy Sándor, az egyházkerület részéről Bartók püspök köszöretet tett az emléktáblára. Az erdélyi muzeumgyűlést Eszterházy Kálmán gróf, az erdélyi gazdasági egyesületet Bélydy Tivadár, Haromszék vármegye közönségét Szentiványi Miklós alispán képviselte. — Kolozsvárról táviratozzák: Gróf Mikó Imre születésének százados évfordulója alkalmából az erdélyi muzeumgyűlés számos tagja Szamosy János alelnök vezetésével kivonult a temetőbe Mikó sírjához, ahol Szamosy az egyesület nevében beszédet mondott és letette a sírra az egyesület koszorúját.

— **A vasuti órház javára** minap Kisgalambfalván megtartott, igen gazdag és sikerült műsorral egybekötött mulatságon az összes bevétel 95 K 30 f. kiadás 32 K 6 f és így tiszta jövedelem 63 K 24 fillér volt. Ez alkalomból felülfizettek: Dr Viola Sándor, Lengyel László cég. özv. Miklósi Károlyné 2—2 K. Jakab József, Varró Ödön 1—1 K, Szell Géza 80 f. ifj. Paál Sándor, Muszták Imre 50—50 f. Demeter Mihály és Szóke Károly 40—40 fillért. Fogadják a rendezőség halás köszönetét.

— **Érdekes eljegyzés.** Erdélyes eljegyzés volt a napokban a fővárosban. Hermann Antalnak, az ismert ethnografusnak Etelka leányát eljegyezte Wichmann Yergő helsingfors-i egyetemi tanár, a híres nyelvtudós. A lakodalmot után a fiatal pár a cseremeszek közé megy, ahol három évet tölt s ez idő alatt ennek a magyarsággal rokon népnek történetét, nyelvét és néprajzát fogja kutatni. A gyűjtemények fele részét az ifjú pár a mi Nemzeti Muzeumunk néprajzi osztályának ígérte oda.

— **Eladó oltványok** Paál Sándor faiskola kezelő tudatja az érdeklődőket hogy a kisgalambfalvi faiskolában folyó év őszén 200 drb. 4 éves, 150 drb. 3 éves oltvány eladó. Az előbbi 50 f. az utóbbi 40 fillér darabonkint.

— **A gőzgép jubileuma.** Az idén ünnepli meg a kultúrúlvág a gőzgép kétszáz éves jubileumát. Az első használható gőzgépet, amely persze mind emellett rendkívül naiv és szimpla volt, Neveemen mérnök 1705-ben készítette. Gyakorlatilag 1712-ben alkalmazták először ezt a gépet a griffi szénbányákban. A leglényegesebb javításokat azonban a szeniális James Watt végezte. Amit ő teremtett, az még ma is alapja a legkompikáltabb gőzgépeknek.

KÖZGAZDASÁG.

Udvarhelyvárm. lótenyészbizottság elnökétől.

adsz. 161—905. g. b.

HIRDETMÉNY.

Haromszék megye Gazdasági Bizottsága egyetértve a vármegyei lótenyész bizottsággal, a Nagyméltó-

ságu földmívelésügyi minisztérium szekelyföldi kirendeltségének anyagi támogatása mellett *folyó évi október 10-én Sepsiszentgyörgyön, a Szent-Mihály napi állatvásárt megelőző napon. Romániában is széles körben közzétett lóversenyvel egybekötött lóvásárt rendez.*

A nevezett vásár a lótenyészteknek és lótulajdonosoknak bő alkalmat nyújt felesleges lóanyaguk eladására.

Tekintettel, hogy vásáruk igen jónak ígérkezik, mivel kölföldi vevők is megjelenésüket kilátásba helyezték; továbbá előreláthatólag katonai lóvásár is tartatik, ennél fogva felhívjuk a lótulajdonosokat, saját jól felfogott érdekükben, hogy a nevezett vásáron minél nagyobb számban jelenjenek meg eladásra szánt lovaikkal.

A vásáron történő minden eladás a vásáron működő bizottságnak azonnal bejelentendő és az eladási ár 1 % -a ugyanott a bizottság javára befizetendő, mely összeg a felmerült költségek fedezésére fordítatik.

A vásár iránt érdeklődőknek bármilyen felvilágosítással a bizottság titkara Imreh Béla ur készségesen szolgál.

Sepsiszentgyörgyön, 1905. augusztus hó 29. en.

A rendező-bizottság nevében:

Báró Szentkeresztly Béla, elnök.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. Mártonffy Imre urnak Ujpest. Gyönyörködve olvastuk Sándor István g. kath. esperes ur válaszára küldött történelmi adatokkal teljes viszonyválaszát. Az aktuális közlemények halmaza miatt azonban — legnagyobb sajnálatunkra — csak később közölhetjük.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hinkelér Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó i. n. t. z. e.

NYILT-TÉR.*

Nyilatkozat.

Többen megszólítottak immár, hogy azt a veszekedést, verekedést és ehhez hasonló csendháborításokat, melyek lakasom udvarán gyakran előfordulnak, tölem származnak. Magam igazolása végett kijelentem, hogy ezeket nem én, hanem a velem egy udvaron lakó Valena Illés fényképész és felesége szokta megcselenedni.

Pál István, műasztalos.

* E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.

2949—905. szb.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Udvarhelyvármegye szekelykereszturi járásában Bordo székelyhellyel megüresedett körbábai állás betöltésére midőn pályázatot nyitok, egyúttal ujabban felhívom az érdekelteket, hogy felszerelt folyamodványokat folyó évi **szeptember hó 15-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Jövedelem: 100 korona fizetés, 40 korona lakbér, 2 korona működési díj minden egyes szőlőtől, a hol 8 napon át látogatást tenni tartozik. Székelykeresztur, 1905 aug. 19.

Főszolgabíró távol

LUKÁCSFFY,

tb. főszolgabíró.

1—3 221

3705—905. ttkvi. sz.

HIRDETMÉNY.

Homoródszentmárton község közös telekkönyvei birtokszabályozás (aranyosítás) következtében átalakítottak és ezzel egyidejűleg

TANÁRKÖNYVEK, TANÁRSZEPREK és mindennemű iskolai cikkek KÖNYV- és tanszerkereskedésben Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 15 (a Budapest-szálloda mellett). Ugyanott mindennemű iskolakönyvek a legjobban és olcsón köthetnek be. BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

azokra az ingatlan jutalékokra nézve, amelyekre az 1886. évi XXIX. t.-c. és az 1889. évi XXXVII. t.-c. és az 1891. évi XVI. t.-c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t.-c. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tételük közé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. évi XXIX. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján, ide értve a szakaszoknak az 1889. évi XXXVII. t.-c. 5. és 6. §-ában és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §-a a. pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §. b. pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t.-c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési

kereset annak a harmadik személynek, ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat,

2. hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-c. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ideértve ez utóbbi szakasznak az 1889. évi 38. t.-c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe nem vétetik,

3. hogy mindazok, kik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nem különben azok, kik az 1. 2. pontban közölt eseteken kívül az 1892. évi XXIX. t.-c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogaikat sértve vélik, ideértve azokat is, kik a tulajdonjog arányának az 1889. 38. t.-c. 16. §-a alapján történt be-

jegyzését sérelmesnek tartják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen nemű igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek mindazokat a feleket, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszerűsített másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtának az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1905. aug. 19.

MATHÉ,
kir. albiró.

Kiadó. Kossuth-utca 14. szám alatt egy lakás. Felvilágosítás Pál István műasztalostól nyerhető. 1-3.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobbják és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősitésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcszerjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskolánk megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

Szám: 2544-905. kig.

Kiadó lakás.

Kossuth-utca 37. házszám alatti Dr Rackövi tulajdonát képező bérház emeleti része a hozzá tartozó melléképületekkel együtt 1905. évi október 1-től 1907. április 24-éig terjedő időre Székelyudvarhely város által alberlethe adatik.

Feltételek és szerződés megkötés iránt a város polgármesteréhez lehet fordulni.

Székelyudvarhely város tanácsa, 1905. augusztus 31.

Gotthárd János,
polgármester.

1-3 222.

Szám: 1590-905. szb.

Árverési hirdetmény.

Kápolnásoláhfalú tulajdonát képező „Homoród” gyógyfürdő folyó évi október 21-én délelőtt 10 órakor a Kápolnásoláhfalú község házában megtartandó nyilvános árverésen 1906. évi június 1-től egymásután következő 3-6 évre, tehát 1909. vagy esetleg 1912. év szeptember 1-ig haszonbérbe fog adatni.

Évi haszonbérösszeg kikiáltási ára 9000 korona.

Az árverés szóval vagy írásbeli ajánlattal történhet; azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékát bánatpénzül alólirott főszolgabíró kezéhez letenni, vagy írásbeli ajánlathoz mellékelni a szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverezési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

A részletes feltételek alólirott főszolgabírónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A fürdő hosszabb időre (huszonöt-ötven évre) is bérbe adatik, ez esetben azonban a bérleti feltételek külön egyezkedés tárgyát fogják képezni.

A mennyiben az egész fürdőre vállalkozó nem akad, a vendéglő külön is kiadatik.

A tulajdonos község a fürdőt esetleg örök áron is eladja.

Bővebb értesítés alólirott főszolgabírónál nyerhető.

Székelyudvarhely, 1905. szeptember 1.

Dr Demeter Lőrinc,
főszolgabíró.

224. 1-3.

Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o o o

Aki lakást, üzletet, birtokot stb. bérbe venni vagy adni kíván, o o o o o o o o o

biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi

a
„SZÉKELY-UDVARHELY”
apró hirdetés rovatát.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmelléklet, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos áron. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

ÚJ VASKERESKEDÉS

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrifagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szerzőket, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovacsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárakat legelőnyösebb áron és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös áron, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s jóindulatú szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

! Iskolás fiuk ! ! Diákok részére !

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után,
a ruhák ingyen takarításával.

Legelőnyösebb árak!

Utí bórondók a legnagyobb választékban.

Nagy választék nyakkendő- és kalapokban